

BND G40 Openingsdebat 'De stad van iedereen'

Het openingsdebat stond in het teken van 'de stad van iedereen', het centrale thema van de bestuurlijke tweedaagse. Welke betekenis geven de steden aan 'de stad van iedereen'? Hoe verkleinen we verschillen en wat hebben we te doen -als collectief van steden?

Een gesprek met Joyce Sylvester (voorzitter Staatscommissie tegen Racisme en Discriminatie), Liesbeth Spies (voorzitter Aedes), Onno Hoes (burgemeester Tilburg) en Manouska Molema (wethouder Groningen en voorzitter Sociale pijler G40). Halima Özen (oprichter De Inclusiefabriek) leidde het gesprek in goede banen.

Halima Özen daagt de sprekers uit om met een korte introductie te laten zien hoe iedereen mee kan tellen en mee kan doen, iedereen zich thuis kan voelen en iedereen zich welkom voelt in de steden. Het moet niet uitmaken waar je geboren bent, van wie je houdt of uit welke cultuur je komt. "Kom zoals je bent en alles wat je meeneemt".

Joyce Sylvester trapt het gesprek af en neemt het publiek mee in de opdracht van de (wetenschappelijke) Staatscommissie, die is ingesteld naar aanleiding van de toeslagenaffaire. De overheid discrimineert zelf en daar willen we meer van weten. Discriminatie gaat om alle gronden van artikel 1 van de Grondwet (dus gender, leeftijd, geloof, sociaal economisch status, stad-platteland etc.). Discriminatie is diep verankerd in onze samenleving. Direct en indirect heeft iedereen er mee te maken. Zichtbaar en onzichtbaar. Het raakt iedereen. En het komt keer op keer voor; er is een stapeling (geen stage kunnen vinden, geen woning etc.)

De overheid wil naar zich zelf kijken; hoe doen we het en hoe kunnen we discriminatie vanuit de overheid voorkomen? De Staatscommissie heeft een doorlichtingsinstrument ontwikkeld dat is verfijnd na een aantal pilots bij de gemeente Arnhem, DUO en de Douane. Het instrument is nu klaar om uit te rollen. Het gaat om vier bijeenkomsten in de eigen organisatie waarbij getoetst wordt of we in de uitvoering risico's lopen. Want het kost de samenleving veel geld. Gemeenten moeten zelf een plan van aanpak maken en de overheid moet midden in de samenleving komen te staan. Op 3 november a.s. wordt het instrument gelanceerd via de VNG. In een aantal andere landen (waaronder Engeland en Ierland) is er een wettelijke verplichting om de eigen organisatie door te lichten.

Na deze inleiding gaan de panelleden met elkaar in gesprek: hoe houden we oog voor de mens? Want het doorlichtingsinstrument is niet alleen beleid en papier, maar het is ontwikkeld met en voor mensen.

Liesbeth Spies benadrukt dat we wat te doen hebben om 'de stad van iedereen te laten zijn, te worden en ook te blijven'. Een derde van alle woningen is een sociale huurwoning (2,4 mln) en 47% van de bewoners behoort tot laagste inkomensgroepen. In veel van deze wijken en buurten waar deze mensen wonen vindt er een stapeling van ongemak plaats. Buurten zijn te eenzijdig en in sommige wijken is er een te groot aandeel sociaal huur (ideaaliter 30% sociaal). Een te eenzijdige samenstelling leidt ook tot stapeling van ongelijkheid; schoolprestaties, gezondheid leiden er onder. Het is de opdracht voor alle colleges om met elkaar aan de slag te gaan. En het vraagt inzet op meerdere lagen; van grondprijzen, locaties, geen stapeling van (duurzaamheids)eisen bovenop de wettelijke kaders, realisatie van middenhuur, etc. We hebben wat te doen om een diverser aanbod van woningen krijgen. "Het gaat om differentiatie en diversiteit in de wijken; niet alleen in de stenen, maar ook differentiatie in plekken om te ontmoeten".

Manouska Molema schetst de urgentie dat wijkvernieuwing meer is dan stenen stapelen. Soms vraagt dit ongelijk investeren. Zij schetst de urgentie van het adresseren van dit thema en kennis delen binnen de G40. Want het gaat niet alleen om een aanpak uitrollen, maar het vergt steeds opnieuw aandacht. Immers 'hoe voelt iedereen zich thuis in je eigen gemeente'?

Burgemeester Hoes schetst hoe Tilburg duurzaamheid en brede welvaart mee laat wegen bij de vernieuwing en verbouwing van de stad: er moeten 40.000 woningen bij komen in Tilburg en dat vraagt dat alle beleidsvelden en het gehele college er aan moet werken. 'We moeten het dus samen doen'. En dat is een ingewikkelde opdracht. De overheid kan sturen en partners op wijk- en buurtniveau bij elkaar brengen, want daar gebeurt het.

Spies werpt de vraag op hoe in bestaande wijken de veerkracht vergroot kan worden. Want een sociaal economische achterstand is ook een ecologische achterstand. Ongelijkheid gaat in de bestaande haarvaten van de steden zitten. Je moet de stad en de wijken buurten goed kennen. De vraag is of ongelijk investeren rendeeft? En in feite moet je discrimineren om tot kansengelijkheid te komen. Want bestaanszekerheid bepaalt voor een groot deel de gezondheid van mensen.

Hoes onderstreept dit punt dat je bewust die keuze moet maken: discrimineren om een gelijk speelveld te creëren. In de eigen organisatie vraagt het een cultuurverandering om integraliteit te bewerkstelligen. Je moet toe naar de vorming van integrale teams. Sylvester benadrukt dat het begint bij bewustwording; van buiten naar binnen brengen. Dan nodigt het ook uit om meer na te denken over wat de stad nodig heeft. Spies hoopt dat de corporaties, in de geldende wet- en regelgeving, meer ruimte en creativiteit krijgen (om tot meer integraliteit te komen, waardoor een betere mix van bewoners kan ontstaan. Daarbij is de vraag hoe we iedereen bereiken? Sommigen zijn teleurgesteld of niet bij machte om zich te uiten. Soms is de huismeester de enige die nog achter de voordeur komt, ook als mensen het vertrouwen in de overheid verloren hebben. Op het gebied van zorg en veiligheid zouden de corporaties een plek moeten krijgen en meer feedback ontvangen op de signalen die ze doorgeven. Daar zijn de sprekers het allen over eens. Molema vraagt zich af hoe mensen bereiken die door omstandigheden soms onmachtig zijn zich te uiten. Wij zijn vaak handelingsverlegen; vanuit onze basishouding lopen we soms vast.

Hoes trekt een parallel met Veilig Publiek Taak en trainingen die worden gegeven om professionals voldoende geëquipeerd te krijgen hoe ze om kunnen gaan met mensen die boos zijn. Hoe kom je daar mee in dialoog? De gemeenten moeten zelf weerbaarder en veerkrachtiger worden om de samenleving beter te bedienen. We hebben geen invloed op hoe de samenleving zich ontwikkelt. Maar we moeten wel voldoende feeling hebben met wat er speelt in buurten en wijken. Sylvester doet de oproep om meer in elkaar te verdiepen (in de mensen, in de eigen organisatie, in de samenleving) en vooral te luisteren. Het contact met de inwoners moet verbeteren.

Wethouder Nobel (Breda) geeft aan dat mensen zich wel gehoord voelen als ze worden uitgenodigd door de wethouder als ze vastlopen in systemen en gefrustreerd zijn. Luisteren en nog een keer uitleggen kan veel betekenen voor mensen.

Wethouder Van der Pol (Tilburg) schetst hoe Tilburg 'de zachte stem' ophaalt in wijken en buurten. Maar krijgen we daar genoeg mee gedaan? Het helpt als je dichtbij mensen komt (met voorbeelden van de ouderkamer, de huismeester etc). Het gaat om 'de kwaliteit van het gehoor en wat je er mee doet'. De colleges hebben een verantwoordelijkheid om dat goed te doen. We moeten de goede keuzes maken, zorgen dat de stem niet verstomt. Professionals bij elkaar brengen. En klein organiseren, nabij de inwoner. We moeten weten wat er speelt en gebeurt. Ook in tijden van schaarste moeten we dus investeren in formatie (Spies).

Wethouder Celik (Tilburg) schetst de rol van de gemeente om opvang te verlenen aan asielzoekers, statushouders en andere nieuwkomers. Die mensen zijn ook een stem; ze zoeken een toekomst en willen gehoord worden. De gemeente hoort ze goed en voorziet in directe noden, maar loopt wel tegen regelgeving aan. Hoe voorkomen we dat deze stem gehoord wordt en we vervolgens verzanden in rechtvaardigheidsdiscussies met andere groepen die ook gehuisvest moeten worden. Hoe drempels beslechten?

Burgemeester Depla (Breda) benadrukt dat regels nooit een doel op zichzelf zijn. Voormalig burgemeester Weterings had het altijd over "handhaven met charme"; dus professionals de ruimte geven om te opereren. We moeten ruimte bieden aan de professionals om een antwoord te bieden aan het geen wat je hoort/ signaleert in je stad. Spies benadrukt dat het helpt als we de bestaande voorraad beter kunnen benutten, professionals de ruimte geven én te kijken naar gemeenteverordeningen en rijksregeling om de opgave beter te kunnen faciliteren.

De overheid moet naar zichzelf kijken hoe ze in het contact met burgers opereert. In het contact met de overheid moet je de teleurstelling niet aanwakken. Dus het contact met burgers verbeteren; we moeten het goede voorbeeld geven.

Burgemeester De Jonge (Oss) benadrukt de intrinsieke motivatie van mensen die voor elkaar willen zorgen. Gemeente Oss kan heel goed ruimte geven om mensen dingen te laten organiseren; alleen op het laatste stukje waar het niet lukt, kun je als gemeente een beetje helpen. Dus van zelfraadzaamheid naar samenredzaamheid op het laatste stukje. Dan wordt de stad van iedereen!

Ter afronding van het gesprek krijgen de panelleden nog een laatste gelegenheid om te reflecteren op de vraag 'wat is er nodig'?

- Sylvester roept op om **nieuwsgierig** te willen zijn en beter te doorgronden hoe het zit. Beter snappen, breder willen kijken en willen weten. Verplaats je dus in de ander.
- Hoes wil veel **ruimte geven**. Er zit zo veel kracht in mensen en de samenleving. Wij moeten barrières wegnemen; ruimte geven aan professionals en signalen moeten landen en een antwoord krijgen. Dan kunnen we de samenleving een stukje verder helpen.
- Spies roept op **tempo te maken**. Prestatieafspraken maken (laat het een instrument zijn van het hele college) en blijf er dan van af. Dus niet nog meer dingen gaan toevoegen en stapelen.
- Vanwege het debat over de rellen en geweld bij demonstraties in Den Haag is Tweede Kamerlid Lahlah verhinderd. Zij heeft een toepasselijk statement gedeeld via de dagvoorzitter: *Vrij kunnen ademen betekent dat je niet voortdurend hoeft te vrezen buitengesloten te worden. Een stad van iedereen is een stad waarin mensen lucht en ruimte krijgen om hun talenten én kwetsbaarheden te laten zien. Tilburg laat zien hoe belangrijk dat is. En dat kunnen we/jullie als steden alleen samen waarmaken. Want **ademruimte alleen is niet genoeg: we moeten de draden met elkaar verbinden**. Pas als we die draden verweven, ontstaat er een weefsel dat sterk genoeg is om ieder mens te dragen. Dat is de kracht van onze steden en van dit netwerk.*

Met enkele afsluitende woorden doet voorzitter Depla een oproep om de inspiratie van vandaag ook mee te nemen naar de onderhandelingen en nieuwe colleges. **Samen maken we de stad van iedereen!**